

Even een luisterboek downloaden

Luisterboekenmarkt groeit dankzij de iPod-generatie

Luisterboeken staan de laatste jaren steeds meer in de belangstelling. Dat komt door het groeiende aanbod, maar ook door het gemak waarmee een luisterboek is af te spelen op mp3-spelers. De nieuwe webwinkel Luisterrijk levert luisterboeken vanaf dit najaar alleen nog maar via downloads.

Ook in 2006 lijkt het aanbod van luisterboektitels nog klein. Op bol.com vinden we niet meer dan 339 titels en de gespecialiseerde winkel op www.luisterboeken.nl bevat er ongeveer 400. Een kleine analyse leert dat de meeste grote uitgevers slechts enkele titels als luisterboek in het assortiment hebben. En toch is er van alles aan de hand in deze nichemarkt. Anderhalf jaar geleden werd dat al duidelijk. In december 2004 vertelde Dik Broekman van uitgeverij Rubinstein in InCT dat het luisterboek eindelijk een beetje begon aan te slaan. 'Na twintig jaar. En slechts eenderde van onze omzet wordt gerealiseerd via de reguliere boekhandel.' Uitgeverij Rubinstein is dé pionier van het Nederlandstalige luisterboek. In het najaar van 2005 opende Rubinstein een

Dik Broekman (foto Marisa Beretta)

eigen studio op het Prinseneiland in Amsterdam, mede omdat de markt voor luisterboeken zich de laatste drie jaar steeds heeft verdubbeld. Die groei is te zien aan het toenemend aantal titels en aan de verschillende alternatieve verkooppunten voor luisterboeken.

De markt voor luisterboeken verdubbelt ieder jaar ■■■■■■

De traditionele boekhandel zelf profiteert vooral van de initiatieven van de Week van het Luisterboek, voor het eerst georganiseerd in november 2005. Tijdens deze week vinden tal van activiteiten plaats en voert de boekhandel het complete assortiment aan luisterboeken. Die eerste Week is redelijk goed verlopen. Nieuwe initiatieven zagen het licht, zoals de Hoorspelshop van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en een serie luisterboeken die te koop was bij het Kruidvat. Een aantal boekhandels die de actie mede ondersteunden vond dat de Week van het Luisterboek zeker bijdroeg tot de inburgering van het luisterboek op de langere termijn. De tweede Week van het Luisterboek zal plaatsvinden van 1 tot en met 12 november 2006. Ook op de Eerste Drukte/Vers voor de Pers in januari 2006 was een speciale Luisterboekenzaal ingericht, waar de luisterboekenuitgevers zich presenteerden. Uitgeverij Rubinstein, Home Academy, Karakter Uitgevers met het imprint Nova Zembla-luisterboeken en Uitgeverij Cossee werken in de organisatie van deze week opnieuw nauw samen met de BGN-groep, Libris, Blz., Plantage Boekhandels en ECI.

Podcasting of op cd? Luisterboeken profiteren van de aandacht die het podcasten de laatste tijd heeft, maar tegelijkertijd laat de stormachtige ontwikkeling van podcasts zien hoe het traditionele luisterboek eigenlijk achterloopt op de stand van de techniek. Vrijwel elk luisterboek dat vandaag de dag wordt aangeboden is een cd, die op de traditionele manier (in de winkel of via een webshop met verzending per post) wordt verkocht. Bij podcasting wordt een audiobestand online ter download aangeboden, zonder dat deze op cd is gezet. Bij podcasting is het mogelijk automatisch een nieuwe versie van een serie te downloaden via een (gratis) abonnement op een zogenaamde rss-feed. Voor de consument betekent dit een groot gebruiksgemak, omdat de afspeelmogelijkheden voor podcasts (niet alleen op de computer, maar vooral op elke mp3-speler) veel flexibeler zijn. Als een consument een luisterboek op zijn mp3-speler wil beluisteren, dan moet hij eerst de cd kopen en vervolgens de cd omzetten naar één of meerdere mp3-bestanden. Zowel het kopen als het omzetten kost tijd, terwijl bij podcasting alles zonder wachttijd functioneert.

Vaste boekenprijs De levering van luisterboeken en dan met name die in elektronische vorm, kan een nieuwe discussie losmaken over de vaste boekenprijs. In ieder geval is dat in Duitsland inmiddels gebeurd, want de juristen van de Duitse branchevereniging Börsenverein des Deutschen Buchhandels hebben na een uitgebreide studie vastgesteld dat te downloaden luisterboeken, net als e-books, geen boeken zijn. Omdat de downloadbare vorm van een luisterboek via internet wordt verkocht, en vaak via het buitenland, is er geen sprake van enige bescherming door een brede beschikbaarheid van 'het cultuuroed boek', zo werd gesteld.

Luisterboek op mp3-speler Volgens de meeste uitgevers in Nederland wordt een luisterboek dus geleverd als cd. In het buitenland zie je opvallend genoeg ook

De iPod mp3-speler van Apple heeft speciale functies voor luisterboeken.

het cassettebandje nog als medium in de boekwinkel liggen, maar de vraag is natuurlijk wie deze vandaag de dag nog kan afspelen. De cd-speler raakt uit de gratie. De 'iPod-generatie' die liever een mp3-muziekje binnenhaalt in plaats van een cd-tje koopt, heeft het hele marktmechanisme van de verkoop van fysieke cd's overhoop gegooid. Een bewijs hiervoor is het succes van de online muziekwinkel iTunes van Apple. Via de iTunes Music Store verkoopt Apple ongeveer 1 miljoen liedjes per dag, voor gemiddeld €0,99 per stuk. De stap van muziek naar luisterboek is dan eigenlijk maar een hele kleine, en daardoor is het niet vreemd dat via iTunes ook luisterboeken te koop zijn. Op www.apple.nl/itunes/store/books zijn inmiddels 12000 verschillende, voornamelijk Engelstalige luisterboeken te koop. Apple werkt hier samen met Audible, de grootste verkoper van luisterboeken in de Verenigde Staten. Een moderne consument, zo is het credo, beluistert zijn muziek (en luisterboek) dus op een iPod of op een andere mp3-speler. Consumentenonderzoeken

Uitgevers van luisterboeken

Audiolect *Fictie en nonfictie* www.audiolect.nl
 Balance & Harmony *Zelf-hulp trainingen* www.balance-harmony.com
 Cossee *Literaire werken* www.cossee.nl
 De Bezige Bij *Literaire luisterboeken onder het label ZOEM* www.debezigebij.nl
 De Harmonie *O.a. poëzie* www.deharmonie.nl
 Home Academy Publishers *Hoorcolleges en toneelstukken* www.home-academy.nl
 De HoorSpelFabriek *Hoorspelen* www.hoorspelfabriek.nl
 Karakter Uitgevers *Luisterboeken, hoorspelen, hoorcollege's en audiocursussen* www.novazembla.nl
 Luisterlezen.nl *Luisterboeken voor kleuters, jeugd en volwassenen* www.luisterlezen.nl
 Luisterverhalen *Geeft jeugdboeken en literatuur uit* Internet: www.luisterverhalen.nl
 Uitgeverij Luistervink *Kinderboeken* www.luistervink.nl
 Managementcd.nl *Diverse managementinformatie* www.managementcd.nl
 Pimento *Literatuur* www.pimentopublishers.com
 Rubinstein *Grote uitgeverij van luisterboeken* www.rubinstein.nl
 Sanoma Uitgevers *Grote uitgeverij van luisterboeken* www.sanomauitgevers.nl
 Het Spectrum *Hoorcollege's* www.spectrum.nl
 Time2Learn *Biedt populaire audiocursussen aan* www.time2learn.nl

bevestigen dit beeld. Inmiddels is er in elk huishouden al een mp3-speler te vinden en vlakt de verkoop van cd-spelers af, terwijl die van mp3-spelers nog steeds stijgt. Daarbij komt dat er steeds meer apparaten zijn die mp3-bestanden afspelen. Moderne mobiele telefoons kunnen dat en zelfs op de nieuwste TomTom routeplanners spelen muziek en luisterboeken af.

Nieuwe doelgroep Uitgevers volgen deze ontwikkeling, zij het zeer schuchter. Eén van de eerste uitgeverijen die mp3-versies van hun luisterboeken aanbood was Home Academy. Vanaf februari zijn al hun hoorcolleges ook via internet te downloaden op www.home-academy.nl. Home Academy erkent volmondig dat ze hiermee inspringen op het succes van de iPod en de toenemende vraag naar downloadable producten, zoals muziek

en podcasts. De hoorcolleges op audio-cd blijven overigens ook te koop via de boekhandel en de eigen website. "Wij verwachten hiermee een nieuwe doelgroep aan te boren", aldus Folef van Nispen (33), oprichter van Home Academy Publishers. "Deze doelgroep bestaat uit mensen die via de computer zeer actief bezig zijn met muziek en andere audioproducten (podcasts, luisterboeken, etc.). Zij gebruiken alleen maar een mp3-speler, zoals de iPod. Voor hen zijn de audio-cd's dan ook overbodig. Een groot voordeel van het downloaden is natuurlijk, dat je het hoorcollege onmiddellijk kunt beluisteren en niet hoeft te wachten op de post. We zien de behoefte aan downloadable hoorcolleges echter wel als complementair aan de audio-cd's, niet ter vervanging", aldus Folef. Home Academy heeft bewust gekozen voor het mp3-formaat, om de hoorcolleges zo toegankelijk mogelijk te maken voor de gebruiker. Mp3 kan namelijk worden beluisterd op elke mp3-speler en eventueel op cd worden gebrand voor in de auto. Het aanbieden van de hoorcolleges voor de iPod is tevens zeer interessant voor Nederlanders in het buitenland. De prijzen van de downloads via internet liggen gemiddeld 20% lager dan de prijzen voor de hoorcolleges op audio-cd.

Buiten de boekhandel De markt van luisterboeken in Nederland is nog erg verbrokken, waardoor de consument vrijwel nergens een goed beeld krijgt van het totale aanbod. Het al eerder genoemde bol.com heeft een redelijk as-

Alexander van Meerten: 'het bouwen van een webshop voor luisterboeken is geen rocket science'.

sortiment, net als www.luisterboeken.nl. Deze laatste winkel is overigens opgezet door een uitgever (Karakter), die zelf ook luisterboeken aanbiedt onder label Nova Zembla.

Al met al lijken er via de reguliere kanalen via webshops en de boekhandel circa 400 titels te koop te zijn, maar in werkelijk-

heid is dat aantal inmiddels veel groter. Sommige uitgevers hebben een eigen luisterboekenshop op hun eigen website staan, waar de consument direct kan bestellen.

Maar het is vooral een groeiend aantal aanbieders dat geen reguliere uitgeverij is en toch luisterboeken verkoopt, wat

het totale aanbod sterk doet groeien. Zo is worden radio-opnames, hoorcolleges, theatervoorstellingen en hoorspelen aangeboden als luisterboek, soms op cd en soms direct te downloaden bij de 'uitgever'. Kortom: het aantal aanbieders groeit, maar niet dankzij het traditionele uitgeefkanaal. ●

Luisterrijk

De initiatiefnemers van Luisterrijk geloven in het luisterboek. Zij zijn van mening zijn dat het leveren van een cd(-box) als medium voor luisterboeken eigenlijk achterhaald is. Oprichter Dirkjan van Ittersum: "Het is toch eigenlijk vreemd dat luisterboeken gewoon als cd verkocht worden terwijl iedereen online muziek download. Een muziekshop als iTunes heeft inmiddels een miljard liedjes als download verkocht. Ik denk dat het luisterboek beter verkocht zal worden als het niet alleen via de traditionele verkoopkanalen als de boekhandel wordt aangeboden, maar ook via gespecialiseerde shops."

De ambitie van Luisterrijk is groot. Het wil meer luisterboeken aanbieden dan nu via de normale boekhandelskanalen aangeboden wordt. "In principe willen we alle reguliere luisterboeken aanbieden die door uitgevers in Nederland op de markt wordt gebracht. Maar daarnaast zal de online winkel ook luisterboeken bevatten die nergens op cd te koop zijn, zoals hoorcolleges en speciaal voor Luisterrijk geproduceerde titels. De kracht van Luisterrijk is tweeledig: snelheid en compleetheid."

Wat snelheid betreft: Luisterrijk biedt alle titels ter download aan, er worden dus geen cd's per post verstuurd. In principe heeft de consument dus

binnen enkele seconden zijn boek in huis, wat een groot voordeel is voor mensen die op het laatste moment een bestelling plaatsen, bijvoorbeeld voor vakantie of een lange auto- of treinrit. Van Ittersum: "Op Luisterrijk kun je vlak voordat je met vakantie gaat een luisterboek downloaden en mee op reis nemen, daar kan geen boekwinkel of zelfs Bol.com tegenop." De compleetheid wil Luisterrijk bereiken door alle titels van alle uitgeverijen in de shop aan te bieden. "We hebben al met veel uitgeverijen gesproken en men is heel erg enthousiast. Meer dan de helft van alle uitgeverijen heeft inmiddels toegezegd dat hun titels ook via Luisterrijk aangeboden gaan worden. Binnenkort worden de contracten getekend, zodat in het najaar, ruim voor de tweede week van het luisterboek, de winkel zijn deuren zal openen.", aldus Van Ittersum. De titels op Luisterrijk zullen goedkoper worden aangeboden dan de vergelijkbare cd-titels. Per uitgever worden hiervoor aparte afspraken gemaakt.

Ervaren radiomakers

De mensen achter Luisterrijk hebben veel relevante ervaring. Oprichter Van Ittersum is naast journalist ook radiodocumentairemaker voor diverse omroepen en specialist op het gebied van radioformats. De techniek wordt verzorgd door Icontact, een ICT-adviesbureau en softwarehuis dat al 13 jaar actief is in het boeken, bibliotheek- en uitgeefvak. Alexander van Meerten, technisch directeur Icontact: "Bij Luisterrijk wordt een aantal bestaande technieken op een innovatieve manier gecombineerd. Het bouwen van een webshop voor audioboeken is op zich geen 'rocket science'. Toch besteden we er veel aandacht aan omdat gebruikgemak en veiligheid essentieel zijn. De winkelvoorraad vertegenwoordigt immers veel geld van anderen. De winkel van Luisterrijk biedt alle mogelijkheden die de consument al gewend is van winkels als Bol.com, Cosmox of Proxys, inclusief een veelheid aan afrekenmethodes. Achter de schermen zorgen we voor een uniek beheer- en rapportagesy-

steem, zodat uitgevers direct inzicht krijgen in de omzet van hun titels. Wil een uitgever op een eigen site luisterboeken verkopen, dan kunnen ze daarvoor een speciale versie van onze shop gebruiken."

Geen fysieke voorraad

Het voordeel van een downloadshop is de afwezigheid van fysieke voorraad. Daar staat tegenover dat de winkel en de koopwaar goed beveiligd moeten zijn. Dat eisen de uitgevers en Luisterrijk profileert zich hiermee in positieve zin ten opzichte van andere initiatieven. "In principe worden alle boeken aangeboden als mp3-bestanden. Daarin zitten twee vormen van beveiliging, een door ons zelf ontwikkelde methode en een standaard beveiliging op basis van een audio watermerk zodat mp3-bestanden altijd naar één klant te herleiden zijn. Maar mp3 is niet het enige formaat dat we ondersteunen. Op verzoek van uitgevers kunnen we hun boeken ook via een DRM (Digital Rights Management) beveiligd formaat aanbieden, zoals het wma-formaat van Windows of aac van Apple." aldus Van Meerten.

Van Ittersum vult aan: "En als de uitgever nog onbekend is met audioboeken en ondersteuning wil, dan kunnen wij ze daar ook bij helpen. Via ons netwerk verzorgen wij opname- en montagefaciliteiten, mocht dat nodig zijn." Momenteel wordt de shop uitgebreid getest en worden uitgevers benaderd om hun luisterboeken aan te bieden. Dit najaar opent Luisterrijk haar virtuele deuren.

FERDINAND SENNEMA

Dirkjan van Ittersum, initiatiefnemer Luisterrijk